

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

Surt els dies 15 i 30 de cada mes

Núm. 12

Vins fins de Champagne

C. GAUHTIER & CIE

CASA FUNDADA EN 1858 — EPERNAY — FRANCE

Agent General a CATALUNYA: Joan Margarit Palli.--Palamós

ÚNICO LICOR Y ELIXIR

elaborado por los PADRES CARTUJOS
en la fábrica de la Unión Agrícola. — TARRAGONA

Exigir esta marca

De venta en Palafrugell: en casa de D. ANTONIO COMAS, colmado LA ALEGRÍA y en los principales colmados de Cataluña.

Depositarario en Barcelona: FORTUNY HERMANOS, Hospital, 32.

D. Tell

CIRURGIÀ - DENTISTA

St. Llorens, 12, 1.er

St. FELIU DE GUIXOLS

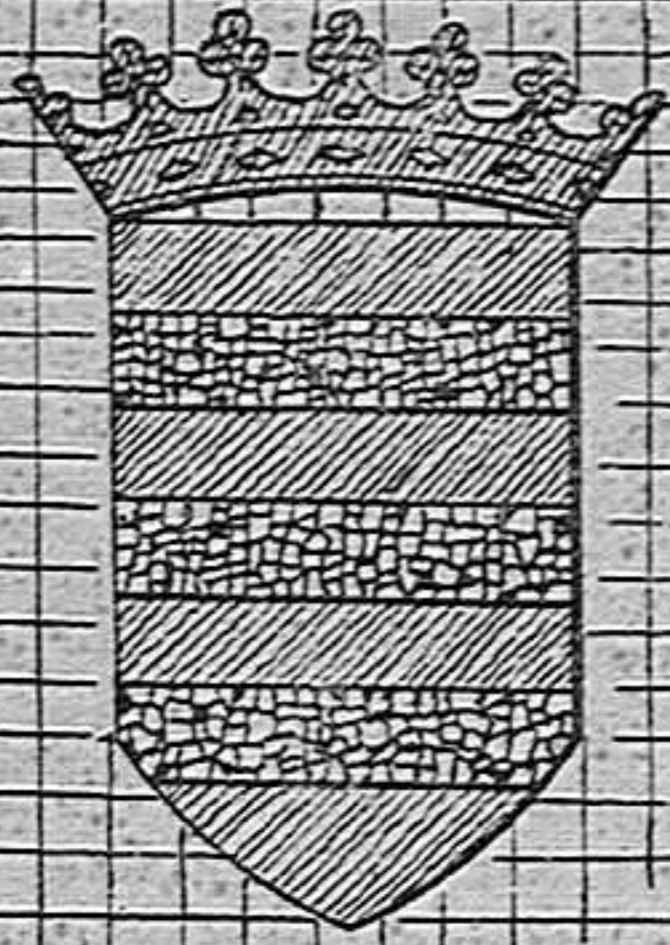
Assegura tots els treballs

propis de la seva professió

Tots els dijous a PALAFRUGELL

FONDA DE LA ESTRELLA

Palafrugell 25 Janer de 1906

EMPORIUM

PUBLICACIÓ QUINZENAL

SUMARI: *Crònica*, per Joan Linares i Delhom.—*La bruixa Malaida*, per Joan Rosselló.—*Hivern*, per Joaquim Bonet.—*Crítica literaria*, per Antón Busquets i Punset.—*Viva ls Tres Reis*, per Prudenci Bertrana.—*Sol d' amor*, per Ignasi Iglesias.—*Virginia i Pau*, per el Comte de Villiers de l' Isle Adam.—*Anyorança*, per Artur Vinardell i Roig.—*Nocturnal*, per Enric Bosc i Viola.—*Actualitats*, per Fra Candil.—*Notes Bibliogràfiques*, per C. R.

Crònica

ELS anys no passen en va. El temps en sa cursa va empenyent al progrés i aquest tendeix sempre al benestar de la humanitat.

En el traspàs de l' any 1905 al 1906 s' observa al passar els ulls per el mon civilisat, una tendència vers el regoneixement del dret que a la llibertat tenen els pobles, condició precisa pera la llibertat dels homes, aixís com aquesta ho es pera la llur dignificació.

A Anglaterra, es la veu de sir Henri Campbell Bannerman, el nou primer ministre britanic, qui escampa pel mon enter hermoses i trascendentals paraules qu' obren el cor dels homes a rielleres esperances.

Ell, en son discurs pronunciat davant nou mil persones a l' Albert Hall, de Londres, parlant dels assumtes de la India anglesa, afirma com a principi intangible la subordinació del poder militar an el poder civil.

Parlant de relacions exteriors, enérgicament se declara partidari del manteniment de la *entente cordiale* am França, garantia de la pau d' Europa, avuy amenaçada seriosament davant de la actitud d' Alamanya en la qüestió del Marroc. «La política de la Gran-Bretanya, ha dit, será oposada a tota agressió, estará animada del desig de viure en les mellors re-

lacions am totes les nacionalitats i de cooperar amb elles a l' obra comuna de la civilisació. Conseqüència lògica d' aquesta línia de conducta será la aplicació, per tot on será possible del principi de l' arbitratje i la modificació dels armaments sobre la basa d' una era nova i més ditxosa.»

En la política interior, se proposen els liberals anglesos el desenrotllo de la autonomia local; aplicant aquest criteri sobre tot en lo que s' refereix a Irlanda. I de les paraules de sir Campbell sembla despendre-sen que si bé, pot ser, no ressucitarán l' *Home Rule* pera Irlanda, cercarán un sistema que donará una gran autonomia a totes les parts diferents del Regne Unit, tot i no trencant son unitat.

I reconeixent la gran importancia de totes les qüestions d' ordre social declaren esforçar-se en posar a les lleis «en harmonía am les noves condicions de la vida.» I esmenarán les lleis sobre associacions obreres, concedint més llibertat a les Trade Unions.

Com se veu per lo més amunt escrit, Anglaterra comença el camí de donar satisfacció a les reivindicacions modernes, les quals se redueixen a demanar llibertat pera els homes i llibertat pera els pobles.

El discurs de sir Campbell, es la condemna-

ció del regim fins avui seguit en la governació dels grans Estats, quin se basa en la centralisació, el militarisme i la tirania d'unes classes sobre les altres..

La revolució a Rússia continuava son obra destructora de la tirania. An els barbreus crims de la autocràcia el poble rus hi contesta amb masculinitat proclamant els ideals moderns de llibertat, sagellant son hermosa actitud amb sa sanc generosament vessada.

La Revolució francesa a les acaballes del segle XVIII, deixà estatuits els drets de l'home, més, equivocadament, cregué que proclamant la llibertat de l'home havia fet la felicitat humana, i, al no estatuir la llibertat col·lectiva, damunt les runes de la tirania basada en el dret diví, aixecà la tirania basada en la democràcia. Els revolucionaris russos venen a esmenar, en els començos del segle XX la gran equivocació dels francesos.

Si la revolució francesa destruï la aristocràcia de la sanc, creà en cambi la del diner, quina tirania pera el poble es tant feixuga com aquella. Els revolucionaris russos persegueixen l'afranquiment de les classes proletàries, i sabedors de que la llibertat dels homes no existeix sense la de les col·lectivitats, en son programa revolucionari deixen ben afirmada aquesta gran veritat, reclamant el reconeixement de la llibertat de les diferents nacionalitats que integren la Rússia.

La revolució russa serà per la Humanitat de més transcendència que no ho fou la francesa, i si conseqüència d'aquesta son les monarquies constitucionals i repúbliques unitàries qu' avui existeixen, de la russa en serà la lliure federació de les nacionalitats de tot el món i la major suma possible de llibertat pera els homes.

El cor s' aixampla a l' entrar a l' any 1906, i s' obra a l' esperança.

Un jorn vindrà que les cadenes seràn foses. La Humanitat entonarà un cant de redempció i empena per l' Ideal anirà acostant-se a la perfecció. Cada dia més els homes se sentiràn germans, i la gran abraçada qu' ha d' ajuntar a totes les races anirà sent més propera, ¡Oh la hermosa visió!...

Trevallèm, trevallèm sempre pera arribar-hi. Fortifiquem-nos amb l' estudi i conreuem el nostre esperit pera enlairar-lo, amunt, ben amunt, i ens serà permès lluitar entre les mires de la vida sense que ns enllotin l'ànima.

JOAN LINARES I DELHOM

La bruixa Malaida

QUINA por que m feia!
¡Quina por que m fa!

Quan era nin hi creia en bruixes i ecsisaments i ara... també hi crec.

Però val més parlar de les bruixes d'aquell temps.

Aixó era un diumenge devers Sant Joan. Els meus pares i l'altra gent de la possessió, després d'haver dinat sen eren anat tots a fer la sesta. Jo vaig quedar tot sol jugant i trescant pels voltants del casal, fins que cansat de jugar i correr me vaig ajassar sobre la sola planera d'un carro gabatjador a l'ombra espessa del lladoner vell. Tombat d'esquena mirava distretament el cimalcot tort on penjaren el bou de llaurar per escorxar-lo i fer-ne quarters. Amb la quietut vessosa d'aquella hora ensopidora m'agafà el xubec cloguent-se suauement les parpelles. Llavors per dins el silenci de la diada esplèndida, sols interromput pel ritme vibrant de les cigales, se deixà sentir un ressó persistent i llunyà qu'aborronava. Era una remor seguida i ronca, com el gemec tan aviat de persona com de bestia, llarc temps engrunada, agonetjant lentament de dolor sense morir-se. A voltes, entre ls jemics, me pareixia destriar-hi renou d'ossos esquerdats i cruixits de fusta seca, com els de la nau sodragajada per les ones. La veu gemeganta se afeblia i baixava fins que quasi no s sentia, per tornar a rependre el sanglot llamentivol amb més força. Era el pantaix d'un torment que s rctorcia fent corda, sense arribar-se a rompre. Així deu esser el patir dels condemnats a l'infern.

Oberts amb esglai els ulls emballumats, l'impressió de ma solitut va eser tan intensa, que vaig tenir por.

¡Por, de què?—No hu sé—Por d'estar tot sol i d'aquell gemec agoníic i llunyà que m feria el cor. Vaig seguir escoltant i...

La faixa oscura de l'ombra del casal ja tenia més de tres brases d'amplaria quan el vell eguer, acabada la sesta i tot amarat de suor, aparagué a la finestra de la pallissa frontera.

L'eguer, antic soldat de gastadors, era un homonás infantivol, amb els llavis gruixats i carnosos, la cara ruada i plena de costures de llança coix de una bala de fusell. Els ulls li negrejaven en el lloc del front, almenys així ho semblava puix tenia les celles molt amples i quasi afegides an els cabells. Endevinava quan havia de ploure observant els nuvols i les estrelles i sabia parlar en foraster, ¡sabia moltes coses!

El soroll llunyà encara continuava son plany dolorós i trist.

—Qu' es aixó que s sent?—vaig preguntar a l'eguer, signant amb la mà cap a l'indret d'on venia la remor misteriosa.

La bruixa Malaida— va contestar-me.

— Qui es la bruixa Malaida? — Perquè plora? —

Perquè està encantada. ¡Oh! es una bella historia! Vina aquí dalt i la t contaré.

Hi vaig muntar; me va fer seure an el seu costat i, sense fer-se pregar gens començà dient:

Aixó era i no era, bon viatge fasse la cadarnera; per tu un almut i per mi una borcella.

Idó has de pensar i creure qu'altre temps els puigs i els turons se casaven am ses valls, ses cloves i ses fosses i tenien fiis. Sos fiis son ses montanyes més petites, els cornallars, ses fonts els nials i els pous.

Aixó succeïa molt avans de que ls gigants fessen els claperots qu'encara s troben mig esbucats per ses cucuies dels llocs antigonecs. ¡Veies si n'hi ha d' anys!

Idó, en aquell temps tan retirat, el Puig Major de en Torrella, qui llavors era un galant jove, s' anemora de na Blanca Freda, una donzella delicada que s' hivern havia venguda de sa tramuntana, i com de cada dia en Puig Major se trobava més solitari i anyoradiç, resolgué casar-se amb ella.

Aviat tengueren una niarada d' infants i començaren a poblar Mallorca.

Un d' aquets va esser en Pedre de l' Ofra, qui s' establí prop de sos pares, i sols per donar-los gust, se maridá am sa cosina, l' agradosa pubila dels Tossals Verts, quan ja tenia els ossos granats. Passaren els anys de nuviatge i no tenien infants i com els casats xores en desitjen més que res del mon, estaven trists i malhumorats qui no s podien sufrir. A la fi un dia determinaren acudir a sos pares per demanar-los com ho ferien ¡Ells qui n' havien tenguts tants prou ho devien sebre!

Peró, com es temps passa volant que no s veu, es pare ja era veiet i sa mare ja era veieta. Ell estava nú i baub de fret, i ella per abrigar-lo l' abraçava i sos braços eren just néu, el besava per encalentic-lo i sa boca era gelada. Per donar-li consol li volia parlar de ses nuvianges i tot ho havia oblidat. Sos caps petits i blancs havien perduda sa memoria. No més sabien plorar.

En Pedre de l' Ofra i sa dona sen tornaven a casa seva muts i desconsolats, i pès camí, devers es Gorc Blau, los comparagué s' amor, i al cap de cent anys de casats los dugueren una nineta magre, negreïona i més lletja que l peccat. Així mateix a l' Ofra hi hagué molta alegria, perque els pares no veuen els defectes dels fiis. No hi mancaren enseimades i tortells ensucrats, blanca sabonera d' ous repujada, i, de confits petits i grossos, en llençaren a balquena per tot Mallorca. Els atlots en pogueren aplegar a voler: però eren tan forts que feren mal bé els reïms de ses vinyes i ses verdures tardanes i tan frets que n tocar-los cremaven els dits, i totduna se fonien. ¡Confits ecisats! — ¡Confits de ca s bruix! — cridaven els atlots. De llavors ençá los diuen calabruix.

¡Quina calabruixada Mare de Déu!

I, lo qu' es s' infant, sa cara era es mirai de sa ánima. No hi havia qui l pogués aguantar, nit i dia plorava o grunyía i no callava mai. Quan fonec atlo-teta per un no res mossegava, tirava coces i prenía unas rabiades que tornava verda. Una vegada que sa mare no la podia agombolar a les bones ni a les males, impaciente de tot, va esclamar: «¡Jesús méu, quina malaida!» El mal nom ja no li caigué pus mai.

De fadrina encara va pitjorar i com no volia bé an els altres ningú l' estimava en no esser sos pares, qu'ella, en paga de son amor, matava a disgusts.

Per consol dels pobres jais venturosament el Bon Jesús los va enviar a darrera hora un' altra fiia, una nineta blanca i fina com l' avia freda i més rossa que s carrig sec des Puig Major. Es que degades els néts retiren an els véis. Li posaren per nom Dolça Ufana i ho era dolça i ufanosa de nom i de fets.

Totduna que va neixer sa germana ja les prengué d' ella i com més gran i més guapa se feia manco la podia paír. Era que s corc de s' enveja roegava na Malaida de part dedins, aprimant-la de cada dia. Semblava un sac d' ossos dins pell de boc; per lo magra, morena i peluda. Es seu únic entreteniment era donar cástic i fer plorar na Dolça ofenent-la am tota casta d' injurries. Quan la veia patir llavors es veri des seu mal cor li eixia an els uis fent-los-hi espiretjar de goig am resplandors malignes.

Envejosa i avara com era tot ho volia per ella. «Si na Dolça no hi fos— pensava— jo seria pubila i tot seria méu.» — Per aixó avorria tant sa germaneta.

Ademés tenia una casera qui la matava i per l' Ofra no hi compareixia cap pretendent.

Un dia, quan manco s feia comptes, s' hi presentá n' Hortal Vert, un jovengá del fons de la vall, no gaire ric, però molt feiner, espabilat i plantós, i demaná an els véis... na Dolça per casar-s' hi.

Encara que a sos pares los sabia molt de gréu que aquesta los deixés, no volgueren robar-li sa sort i li donaren es consentiment.

Quan na Malaida sen temé els joves ja eren casats. Per evitar s' escandol eren fuis d' amagat d' ella, torrentera avall encualcats a un cavall volador i feien ses noviances a l' Hortal bell, vora la fresca fontana des fons de sa vall, a s' ombra suau dels arbres carregats de fruites saboroses.

Na Malaida casi perdé el seny del tot. S' estirà els cabeis, se mossegá els braços i se rapinyá per sa cara i ¡ai des qui topava! s' hi avordava totduna com una cussa rabiosa.

Mai menjava, ni dormía; descalça i escambuixada, am sa coua desfeta i sa gonella alloura, corria sempre seguit desde els sementers i erms dels Tossals Verts an els turons de l' Ofra. Sols el cap de set anys se va aturar damunt es pic més alt i esquerp de sa serra, retuda de cansament.

La diada era ennigulada i trista i, alla dalt, dins

sa boire espessa i freda, va degollar am sos dits de ferro un cabrit de set dies; i, entre es pantaix agònic i els hèls amarc de sa víctima, li begué sa sanc calenta, xuclant furiosament assedegada.

Al punt li comparagué sa son i tan aviát com quedá adormida, començá s' encantament.

En mig de s' inmensa planura deserta sense arbres ni ombres, que de sa cresta des coster se colombrava per s' altra banda des rost fent esglaiós llunyadá, i que sa gent anomena s' Ermás des Cardassar, li ha una sinia véia, negrosa i esboldregada, casi del tot cuberta per una espessura de betzerar.

Idó, damunt sa roda de fustám sec i clivellat d' aquell fondal, una vesprada plujosa i fosca, s' alçá dreta com un fus na Malaida, entre flames grogues i verdes i negra fumassa qu' a l' entorn escampa pudor de sofre, de pota fogetjada i banyám cremat. A l' aire s' hi veien, enrevoltant-la, un estol de bruixes espitrellades, fent sa rodel·la am les mans unides i els braços estesos com a sarments. Am ses cames alçades ballaven dances lascives i cantant cançons a l' infern apreses, pegaven giscos aixordadors, folgant i rient am gran bordell.

Al fi de mija nit tot romangué callat i mut i es pacte quedá clos: Na Malaida ab so cap nú i ses robes esqueixades, posant ses mans damunt ses banyes d' un segai negre clapát de blanc, jurá per s' ánima fer-se per sempre bruixa traïdora de l' infern, si s' senyor des Cardassar la prenía per muller.

Com aquest véi mal carát s' entenía amb el dimoni, es mateix vespre se casaren... i ses bruixes reien per baix des nas,

Els de l' Ofra se torbaren a saber-ne noves.

Llavors ne Malaida creient-se més rica que sa germana Dolça tengué un instant d' infernal alegria però aviát va venir es desengany amarc.

S' Hortal anc que fos petit donava moltes castes de llegums i no m parlém de fruites i verdures; i l' Ermás del Cardassar, qui no tenía fi de gran qu' era, no feje erbes ni brostes i es bestiar s' hi

moría de fam. Es senyor passava es temps caçant i fent baixes.

Com la mal casada de cada dia avorria més s' amor, s' entregá am tota l' ánima a s' avaricia. A ningú donava res i a tot-hom robava lo que podia; sobre tot a sos pares, véis i pobres com eren, los xupava sempre seguit broces i llenyes, terres i pedres i s' aigo fresca de sa muntanya de sa que n' era molt golosa, i tot son ho duia an Es Cardassar.

Ben al contrari d' ella, na Dolça, els dematins los enviava desde s' Hortal, borrallons blancs qui s' alçaven volant i poc á poc sen anaven a refrescar am dolcesa, com sucre i mel, sa gola seca dels jais ben volguts. Res com alló els aconhortava, fent-los vessar ruixats de llágrimes d' agrament, qu' en suau pluja convertides, de nou tombaven a dins s' Hortal, o bé brollaven per s' uial de sa fontana remoretjant.

Una cova hi ha an es fons de sa sinia des sec erm des Cardassar, on sa Bruixota Malaida hi guarda amb esment els tresors qu' ha arreplegats. Per castigar s' avaricia en Pedre l' Ofra, son pare, fa molts d' anys la condemná a no sortir de sa cova perque no tornás robar.

Desde llavors, quan d' estiu sent es cavall qui volta a sa roda véia de sa sinia i, movent es vest ple de cadufs sanglotants, sen idú s' aigo que afanyosa guarda a dins es fondal, desesperada gemega i gisca i torna rependre es gemegor. Es séu consol no té terme fins que s' cavall s' ha aturat i s' aigo cau altra volta degotant dins es coval.

Aqueixa es la véra historia de la Bruixa del Cardassar.

En descarrec de ma consciencia jo he de confessar que l' eguer-la m contá en altres termes qu' ara no puc recordar; així es qu' aquesta rondalla, que he feta am flors sense aroma i de colors esblaimats, si es ramell de tot l' any, es ben cert qu' es de padás.

JOAN ROSSELLÓ.

Son Forteza d' Alaró.

HIVERN

*Ja l'altivol Pirineu
llueix blanca vestimenta
feta am borrallons de néu
i trencadiç fil de gebre.*

*Per els prats i margenals
s'ha marfit i assecat l'herba;
els xaragalls son glaçats,
regarons i torrenteres.*

*Ja no canten els aucells
pels ubacs i les arbredes:*

*ara arrupits i amagats
per els verdicers piulejen*

*Tapu el cel mantéll plomig
i l'enfredorida terra
l'embolcalla com sudari
boirina blanca i espessa.*

*L'hivern crudel ha arribat;
tot fa condol i tristesa;
ija sa fredor dins mon pit
sento com regalimeja!*

JOAQUIM BONET.

Crítica literaria

L bé que fa EMPORIUM en el Renaixement esplendorós de Catalunya no es per relatar en aquest article. Uns ja ho han fet, i altres cuidaran de fer-ho. Jo solzament el noto; i alegrant-me de la existencia de la xamosa publicació, m'apresso á fer quelcom, més que sia com a començ de lo que ns toca a conciencia ls que verament estimant a la Patria, estimém a tot lo que l'afecta en son suprém desvetllament. Hem entrat a nou any, i EMPORIUM vol vida nova.

Escorrer carteres, saquejar el calaix d'original i aprofitar retalls no m sembla bé pera començar tasca nova que ha de perdurar. Fer de cop i volta quelcom de nou es lo que cal, com a símbol d'un ver començament, que hem de mirar sia profitós.

Que fer?—Començar—m'he dit tot esperançat; i començo parlant d'una qüestió de importancia: de crítica literaria.

No hi ha dubte que al Renaixement de Catalunya li falten critics. Critics en el sentit de anotar i comentar ordenadament les produccions que van sortint, i aixís avassallar aquesta cridoria incessant, aquest prurit de fer bombo i espletar reventades; fent neixer pretensions am lo primer, i matar energies am lo altre. Ni una cosa ni altra son de profit per una literatura tendre com la nostra. Calen consciencies rectes i criteris clars que convenientment equilibrats esperonin tantes energies entorpides i desenganyades, i ajudin en la tasca de escampar cultura arrèu, senyalant les veres font de l'art i del sentir; perque avui, cal dir la veritat, aquest esperit de culterisme egoista fa més mal que bé. Prodiguint-se ls coneixements i aixís les ensenyances serán més profitoses. Cal que la crítica sia quelcom més que un reporterisme, de lo qual ne resulta perjudici per les lletres, ja que ls que mostren certa indiferencia pera la adquisició d'obres, aquesta indiferencia s'accentuará més al trovar-se xasquejats. Cal que ls llibres que vajan sortint sien judicats serenament i am veritat, si volém que avençi el mercat, i aixís avençant el mercat se farà més fácil la publicació que avui casi s'estanca en els que tenen cabals pera empleiar-hi.

L'hem exposada sempre i per tot aquesta necessitat d'una crítica honrada, instructiva i educadora, i no ns cançarem mai de fer veure la séva necessitat, procurant omplenar aquest buit.

Senyalada tal necessitat als capdevaners de la xamosa publicació empordanesa, ens hem sentit afalagats per una promesa espe-

rançadora que creiém veure complerta pera major gloria i profit de les lletres catalanes.

En les publicacions diaries i periódiques, que ja son ben nombroses, se dona coneixement de tots els actes, de totes les manifestacions d'avenç i de cultura, de tot, menys de la bibliografia. Es cert, si, que una personalitat com en Massó i Torrents ho va inventariant tot, pró ho fa amb una calma esborradora, i encara solament se concreta en donar la nova crua dels llibres, llevat d'honroses excepcions. Però al nostre entendre no basta aixó, puig en Massó, am tot i els coneixements i la traça que reuneix, no l'exerceix la crítica en son ample sentit, i aital caldria puig es de gran necessitat.

Que fer, pera mellorar aquesta situació? La publicació d'una revista exclusivament dedicada a la crítica, sembla que no trobaria l'ambient necessari; pró remeiar-ho un tant, no fora pas difícil, no. Escateixis per persones idónees aquest punt trascendental del que la cultura n'ha de traure ver profit. Escateixis serenament, considerant la falta de critics, com un defecte per la literatura floreixent de casa nostra.

Prò es que no n falten de critics, no; si ls haguessim d'enumerar els que tenen qualitat fariem llista ben llarga. Temperaments d'aital indole n tenim forses, i alguns ja l'exerciten la professió, pro la exerciten d'una manera limitadíssima i lo més sensible es que no s'posen a l'alcanç de tothom. Sí algún estudi critic apareix d'ells, que sempre son, per altra part, meritíssims, s'ha de anar a buscar en publicacions de poca circulació i de condicions difícils de conquerir per les bosses humils, i encara escrits en llengua forastera, sent aixís que poc serveix per que sen informin els castellans que lleven tota la importancia que puga tenir el nostre moviment intel·lectual; i pera altra part a fora d'Espanya es més coneguda la nostra llengua que la espanyola. Ja comença d'esser hora que s' desisteixi en aquesta mania tant arrelada.

Per començar ja casi s'ha allargat massa aquest articlet, o lo que sia. Posém punt, doncs, saludant al llegidor pacientíssim i desitjant que la present anyada siga de ver profit per EMPORIUM per que sos fundadors i capdevaners pugan desenrotllar el plant per ells concebut de fer una obra verament profitosa.

ANTÓN BUSQUETS I PUNSET.

Viva ls Tres Reis (*)

A fa molts dies que una estrella, una grossa estrella brilla en l'espai. Les nits son pures i diáfanes aclarides d'il·lusió i en la terra hi naixen efluvís d'alegria. El foc en les llars esdevé més íntim, més consolable, i els nins assaciant-se de tebiors bons i falaguers, am propòsits d'esmena, hi somriuen divinalment. En els grans llits, ara castament armònics, hi xiuxieja l'amor paternal ubriac de sublims infantilismes. Un llaç de dolçor ajunta a les famílies; la pau i l'oblit s'ensenyorejen de l'ambient i les mans petites acaronen les nevades testes amb el sant egoisme de l'ignocència. Allà d'allà, en l'immensitat blavosa i ensombrida, en l'orient orfe de llum s'ou el pas feixuc i colossal dels bons fantasmes que van apropant-se, apropant-se cada jorn, i en les aquietades i rosses cabelleres dels infants dorments hi fosforejen insomnis de juguines —Viva ls Tres Reis.

II

Som a la vigília. L'infant de Bethlem, protector de sos companys de la terra, endolça el rigor hivernenc. En la rojor de la posta, esblaimada, hi parpalleja l'estrella de la tarda. La ciutat s'omple de quietut, recullint-se misteriosament per llençar a fora torrents de joia, d'il·lusió i d'esperança; tota la claretat que miralleja en la grisor del mondanal sojorn.

I lluny, enjogassat i pesigollejador s'insinua un remoreig d'aucellada. Ben prompte en les tristes negrors dels carrers hi apareix el primer fanal que oneja indecís com una lluern voladora, i després en surt un altre, i cent més el segueixen i les sonoritats dormides, els

ecos ensonyats desperten i tot retruny al crit de: Viva ls Tres Reis.

III

El gran ecsércit de feblesa avença i s'engrandeix. La tristor i la serietat reculen al fons de les cambres i passen desordenadament triomfants, clapejant la nit de tots colors, interrompent el silenci am totes les veus, i aixecant al cel totes les esperances, i saludats per tots els somriures.

I amont i avall sempre, els fanals parpellejen irisant la boira, enllumenant les multituds plascévolament, tendrament, amb el desmai de la llum vergonyosa, am tonalitats de flors aponcellades. Un gran chor, un chor immens, angelicalment inarmònic, rublert de de fè, s'alça imposant vers les altures, vers el gran misteri ont el destí sotja impenetrable. Es un crit delirant de santa inocència, un formidable crit d'ànimes blanques, inespertes, entusiasmadades d'engany, abrandades de credulitat que fa tremolar els estels i trenca el cor an els homes.

Viva ls Tres Reis.

IV

La riuada de fanalets corre i serpeja; se axampla i s' desfà en nombrosos torrents que s'escorren arreu, fecondant de lluminaries carres i carrerons.

Fins a les afores degoten, formant rosaris de violats colors, escamots bellugosos que canten llur cançó.

Tots hi son a la gran rebuda. Hi van convalescents abrigadets, els llavis pàlits, els fronts de cera; hi van enfebrats que ningú s'ha atrevit a deturar i modulen, esforçant-se, un «viva» trist i anyoradís; hi van invàlits sostinguts pels braços de llurs pares engelosits de la salut dels altres; hi van marcats de mort que xisclen sens pressentiment; hi van... els que no hi van: en les cambres recloses, arrecerats per l'amor sever i cuidadós, els empiocats sostenen llur fanal amb els demacrats ditets, en les espones dels llits esbullats pel deliri estranyes llanties de paper riçat també hi brillen, i a frec dels agonitzants, en l'imaginació de llurs mares, resplandeix desesperador el fanal dels Reis. I allí com en les amplaries sublims de l'espai, també s'ou feble com el bategar d'una arteria que s' des-sangra, el crit heroic: Viva ls Tres Reis.

V

Tot s'ha aquietat altra volta. L'ampla portalada del palau i l'humil entrada de la rónega caseta, han engolit els últims combatents de l'esperança. Les tendres mans inquietes de creixença tremolen encara. La nit s'engebra i l'déu del repós esten ses ales.

(*) A Girona ls nens, la nit de la vigília dels Reis, van a esperar-los amb un fanalet encés i canten tan fort com poden variades passades que totes comencen amb un «Viva ls Tres Reis».

L' HOME

Tu deus haver llegit, o sentit a dir que la nostra parroquia està sense capellà.

B R A N D

Si, men recordo.

L' HOME

Avans el poble era molt poblat. Avui es ben desert. Quan ha vingut aquesta mala anyada, que ls blats s' han gelat, que la peste ha delmat els homes i les besties, que la necessitat ha plegat els genolls, la miseria endormit les ànimes, que l pa s' ha encarit, la carn igualment, també hi ha hagut carestia de pastors.

B R A N D

Demana-m lo que vulguis, menys aixó. Una més alta missió m crida. Jo vull esser on la vida bat son plé. Jo vull que l mon m' escolti. Afogada per aquestes montanyes, una veu d' home pert tota sa potencia.

L' HOME

Redites per la montanya, les paraules ressonen llarc temps, quan se parla am veu forta i plena.

B R A N D

Qui voldria tancar-se dintre un forat quan la campanya somriu lliure i fertíl? Qui voldria desbrossar l' herm, quan té sota la ma bons camps conreuats? Qui pensa en plantar no-gueres que un jorn donaràn fruit quan els joves fruiters ofereixen llur primera cullita? Qui voldrà rastrejar entre els petits interessos de lo vulgar quan pot enlairar-se vers les altes i serenes visions?

L' HOME (remenant el cap)

He comprés la teu' acció, prò no les teues paraules.

B R A N D

No m demanis pas explicacions. En mar!
En mar! (sen va cap a la vora de l' aigua)

L' HOME (barrant-li l pas)

Tens ver empenyo amb aquesta missió que t crida, amb aquesta obra tant urgent

BRAND

Si hi tinc empenyol! Ma vida entera es en ella.

L' HOME

Llavors queda-t' (marcant les paraules) Quan ho donaràs tot, reservan-te la vida, sàpigas que no hauràs donat res!

BRAND

Hi ha una cosa que no s pot sacrificar: es el jo, el ser intern. La vocació es un torrent que no s pot fer anar contra corrent, ni barrar, ni deturar. Sempre s' obrirà camí vers l' Occéa.

L' HOME

Mateix si s pert en els aigua-molls se tornarà boira i pluja i acabarà per caure al mar.

L' HOME

Fa molt de temps que se ns parla del bon camí, que ns el senyalen amb el dit. Més de un ens l'ha mostrat, més tu ets el primer que l' has prèts tu mateix.

BRAND

Que vols dir?

L' HOME

Que un grapat de paraules no val pas una acció. Aixís nosaltres venim a buscar-te en nom del poble, veient bé que lo que ns manca, es un home.

BRAND (inquiet)

Que volèu de mi?

L' HOME

Sigas nostre pastor.

BRAND

Jo? Pastor aquí!

L' HOME

Tu ho sabs, som una raça ben adormida.

B R A N D

En aquest cas aparteu els ulls de les cres-
tes radiantcs. Torneu tots els vostres esguar-
ds a terra. No mireu més guenyo, l' ull es-
querria girat vers el cel, l'ull dret fixat sobre el
terroç que treballau, l' espatlla corba, collats
vosaltres mateixos al carro.

L' HOME

Jo hauria cregut més aviàt que tu ns acon-
sellaries que ns sacudíssim el jou.

B R A N D

Feu-ho si podèu.

L' HOME

Aixó depèn de tú.

B R A N D

De mi?

B R A N D (mirant-lo fermament en els ulls)
Qui t' ha posat a la boca tals paraules?

L' HOME

Tu mateix a l'hora de la acció. La tempesta
bramava i l mar feia estragos. Tu t' has
llançat desafiant la tempesta i l mar, posant
ta vida en perill pera socorre una pobra áni-
ma de pecador. Llavors més d' un ha tingut
al cor tot de cop fret i calor. Era com el sol,
després com el vent que passava.... S' ha dit
que les campanes se brandaven i tocaven
sometent. (Baixant la veu) Demà podé tot serà
oblidat, i arriarém la bandera que tu has is-
sat avui.

B R A N D

Allá on no hi ha pas forces, no hi ha pas
missió. (am tó dur) Quan no s pot esser lo
que s deu, cal esser seriosament lo que s
pot. Dóna cos i ánima al fanc de la terra.

L' HOME

(després d' haver-lo mirat un instant)

Dissort per tu que anan-ten apagues el

llum! Dissort per nosaltres qu'hem vist un moment!

(Sen va; els altres el segueixen en silenci)

BRAND

(Mirant-los llare temps allunyar-se)

Un a un, l'espalla corva, entren a casa en silenci. L'esprit trist, el pas arrocegat, avancen pesats i cansats. Am llur aire ombríu, diria-s que senten un fuet darrera seu. Seivan com el pare dels homes foragitat del Paradís. Llurs fronts, com el seu, porten el vel de la falta. Com sos esguarts, els llurs sequen en les tenebres. Com ell, sen emporten la coneixença, qu'es llur guany i la ceguera qu'es llur pèrdia. I es aquell l'home que jo tenia l'audàcia de voler purificar, de tornar a sa primitiva figura! Es la imatge del pecat, no es pas més la imatge de Déu! Avant! Me cal espai. Un cavaller no pot combatre aquí. (Vol marxar, més s'atura a l'adonar-se de Agnès assentada damunt la costa) Qu'está immòvil! Diria-s qu'escolta i que a l'aire hi ha cants. Aixís escoltava a la barca, assentada al timó mentres fendiem les aigües, escoltava bo i aixugant-se son front pur. Diria-s que se li ha

L' HOME

Ell está en pau. Pró dintre la cabana n'hi ha d'altres.

BRAND

I que?

L' HOME

Hem prés de les engrunes que ns han donat i ls hi portém aquesta mica de menjar.

BRAND

Quan ho donarás tot, reservant la vida, sápigas que no haurás donat res.

L' HOME

Si aquet que acaba de morir s'hagués trobat al fons d'una barca en perill imminent, jo hauría sacrificat ma vida pera salvar-lo.

BRAND

Pró la salud de l'ànima, aixó no te pas important!

Quin tribunal, quin jutge més que aquell qui-
na sentència decidirà aquestes coses el jorn
dels judicis suprems! Quina deposició, quin
testimoni admetre quan tot-hom es al banc
dels acusats? Qui s'atrevirà a presentar sos
títols, vells parracs carregats d'hipoteques? I
quan se dirà: «Es mon pare qui ha fet aquest
deute,» serà aixó una defensa ben rebuda?
Ombriu i espantós misteri, qui podrà mai
aclarir-te? Tant se vall la colla insensata
dança a la vora de l'abim. Totes les ànimes
deurien tremolar i gemegar, i no n'hi ha una
entre mil que pensi en el deute acumulat, de
la xafadora obligació nascuda d'aquest sol
petit mot: la vida.

(De darrera la cabana surten alguns homes que
s'han vist ajuntats a la platja. S'apropen an
en Brand)

UN HOME

Era dit que nosaltres ens reveuríem.

BRAND

Aquell qu' es allà, no necessita pas més la
vostra ajuda.

desplaçat l' oído i qu' escolta amb el ulls
(S' apropa an ella) Diga-m, noia, es el fiord que
contemplas, es el dibuix de la costa?

AGNÈS (-ense girar-se)

Mos ulls no veuen el fiord, ni la costa.
Al lluny veuen una terra més gran, quina ci-
ma hardidament s' aixeca en els aires. Veig
mars, veig rius que s' escorren. Un raig de
sol travessa ls núvols. Al damunt de les em-
bolcallades crestes veig una llum radiant.
Veig un desert sens fi i palmeres corvades
per un vent furiós, i que tiren llargues ombres
negres. Ni un senyal de vida s' hi mostra.
Diria-s qu' es una terra qu' acaba d' esser
creada. Més sento un murmuri que s' enlaira,
i veus que diuen: Es l' hora en que s decideix
ta salvació o ta pérdua. A l' obra! A tu t toca
poblar aquesta terra.

BRAND (amb interés)

Digas! Que veus més?

AGNÈS (la ma sobre l cor)

Sento allà forces que germinen, sento ona-

des que s'aixecan, sento una aurora que neix. Mon cor es com un mon que s'estén de tots els costats. I sento veus que diuen a tu t toca poblar aquesta terra! Ja s'esperten tots els pensaments totes les accions a venir. Hi ha bufades, murmurs, extremiments. L'hora del naixement ha sonada. I sento la presència invisible d'aquell quin esguard baixa sobre l mon, de tristesa i d'amor. Sento qu'es esplendorós com l'aua i am tot trist fins a la mort. Sento un murmuri que s'enlaira, i veus que diuen: Es l'hora de néixer i crear; ara ta salvació o ta pèrdua s decideixen: A l'obra! Cumplex ta tasca.

BRAND

Oh! re-entrar en si. Si, vet-aquí l mot de l'oracle. Vet-aquí l camí que ns es indicat. Nostre cor es aquest jove univers creat pera rebre l esperit diví. Es allà que cal matar el voltor de la cupidicia. Es allà que l nou Adam deu néixer. Que importa l mon. Borratxo o esclau, si m tracta com enemic, si vol tren-car mon obra, pel Cell jo sabré ferir-lo! Lloc al sol, lloc per tot a qui vol esser verament si mateix! Es aquest un dret que tot-hom posseix i no n demano pas d'altre. (Reflexiona

blant? De son infernal acció, no ha vist sinó l'aspecte exterior, lo que té un nom, la part agafable, la deshonra impresa a sa memoria, la mort del fill degollat. Més els dos altres, aquells dos petits qui s'estaven vora la llar, tremolosos, badant desmesurament els ulls, semblants a dos aucells arraulits costat a costat, aquells dos petits que miraven, miraven sempre i no sabien qué, ells quina ànima es marcada amb el ferre roent d'un de aquests extigmes que res no renta, que res no esborra, que resisteixen a la usura del temps, que l vell porta encara damunt ses corves espatlles, aquells infants quina vida tindrà la font en aquest mal record, quin jorn s'aixecará després de aquesta nit d'horror, quin pensament no assolirà mai el cremar eix cadavre, ah! no ha pas vist en ells els futurs medis de la expiació. Pot-ser, venint d'alló, baixarán, grau per grau, fins al pecat, fins al crim. Perqué? Una resposta s presenta, insondable com l'abim: aquests son els fills de llur pare! Quin es el pecat que mereix indul-gencia? Quina es la falta que s pot poc a poc esborrar? Fins a quin punt la responsabilitat, aquesta càrrega que pesa damunt la raça entera grava la part d'un de sos plangons?

Milions d'orelles esbrinen les remors. La fosca s' pobla de camells, d' escales llargues, infinides, de patges, de fardos cruixidors, de mantells d' armini, de barbes serioses i justicieres, de negres atlètics que am grans cernalles reparteixen el carbó del càstic per ordre de son rei.

A punta de dia les mares deixen per un instant les blanures confortables del talem, es desprenen dels braços acaronadors i commosos i, castes, dolces, arrupides, divinalment traidores, fan sa tasca d' engany. I ses fecondes plenituts s' estremeixen al goig esdevenidor i somriuen a la riolera gatzara que promet el despertar de llurs infants.

I ha passat la sublim mentida, més infalible i respectable que la justícia humana, més forta que 'ls escrits, més gran que l' mon, més aconsoladora que l' art, més sabia que la filosofia.... Viva ls Tres Reis.

PRUDENCI BERTRANA.

Sol d'amor

*Sembla que vegi l sol, quan veig la mare.
La llum que va apagar-se al morir l pare,
brilla avui en el cor i en els ulls d'ella,
que viu vessant amor per tots sos fills,
guiant-los i apartant-los de perills,
am tot i ser ja vella.*

*Aprop séu, quan m'amoixa o reconvé,
sent un home en edat, me sento infant;
i tots els meus anels d'amor i bé
(pels quals sempre he lluitat i lluitaré)
fioreixen en sos llavis, tremolant,
amb el séu parlar dolç, qu'es mon encant,*

*L'escotto seguint-la am la mirada,
com a la llum del dia l gira-sol,
mentres ella com mare enamorada,
quan tinc l'anima trista i emboirada,
me torna la alegria i el consol,
ajudant-me a sofrir i a estendre l vol.*

*Am tot i ser ja vella,
la mare del meu cor, entendridora,
m'anima a seguir avant i a fer com ella,
que, sempre alegradora,
veu la vida amorosa y temptadora.*

*¡Qui pogués enjoiar-la, triomfant,
am les flors d'una forta joventut,
retornant-li am l'olor vivificant,
la força i la salut
que de tant estimar-nos, ha perdut,
i eternisar sa vida i son consol,
i ser ja vora séu un giru-sol!*

*Tot i anyorant la llum del cor del pare,
sembla que vegi l sol quan veig la mare.*

IGNASI IGLESIAS.

Virginia i Pau

A la senyoreta Augusta Holmès

"Per amica silentia luna"

VIRGILI

Es la retxa dels vells jardins del col·legi. Al lluy han tocat deu hores. Fa una nit d'abril, clara, blava i profunda. Els estels semblen de plata. Les ones del vent, febles, han passat damunt les tendres roses; els fullatjes fressejen, el brollador tomba nevós, al cap del gran passeig d' acacies. Al mig del gran silenci, un rossinyol anima de la nit, fa centellejar una pluja de notes màgiques.

Quan els setze anys vos han envoltat am llur cel d' il·lusions, heu estimat a una noia ben jova? Vos recordeu d' aquell guant oblidat sobre una cadira, en la glorieta? Heu tastat la torbació d'una presència inesperada, sopte? Heu sentit cremar les vostres galtes, quan durant les vacances, els pares somriuen de la vostra timidesa l'un vora l'altre? Heu conegut el dolç infinit de dos ulls purs que vos esguarden am pensiva tendresa? Heu tocat, am vostres llavis, els llavis d' una nena tremolosa i sobtadament esblaimada, quin sí batega contra el vostre cor oprès de joia? Les heu guardades al fons d' un reliquiari, les flors blaves cullides cap el tart, vora del riu, retornant plegats?

Amagát, després dels anys separadors, a lo més pregón del vostre cor, un tal record es com una gota d' essència d' Orient tancada en un frasco preciós. Aquesta gota de balsem es tant pura i tant poderosa que, si s' tira l' ampolla en vostra tomba, son perfum, vagament immortal, durará més que la vostra pols.

Oh! si una cosa dolça hi ha, en un vespre de solitud, es el respirar, encara un cop, l' adéu de aquest record encantat!

Heus-aquí la hora de l' isolament: les remors del treball s' han apagat en el barri: mes passes, a l' etzar, m' han conduit fins aquí. Aquesta fàbrica fou, altre temps, una vella abadía. Un raig de lluna fa veure l' escala de pedra, darrera la retxa, i llumina a mijes els vells sants esculpturats que han fet miracles, i qui, segurament, han colpejat contra aquestes lloses llurs humils fronts aclarits per la pregaria. Aquí les passes dels cavallers de Bretanya altre temps hi han ressonat. llavors que ls anglesos tenien encara les nostres ciutats angevines.--Ara, jelsies verdes i alegres rejoveneixen les ombriues pedres de les finestres i de les parets. La abadía ha esdevingut un col·legi de noies. De dies, elles deuen refilar-hi com aucells entre les runes. Entre les qui dormen, hi ha més d' una nena qu' a les primeres vacances de Pascua, despertarà en el cor d' un jove ado escent la gran impressió sagrada i pot ser que ja....

Pst! han parlat! Una veu molt dolça acaba de cridar (ben baix): «Pau!... Pau!» Un vestit de muselina blanca, un cinturó blau han flotat, un instant, vora d'aquest pilar. Una noia a vegades sembla una aparició. Aqueixa ara ha devallat. És l'una d'entre elles; veig la pelegrina del col·legi i la creu de plata al coll. Veig sa cara. La nit se fon amb sos trets banyats de poesia! Oh cabells tant rossos de una joventut encara barrejada amb la infància! Oh blau esguard quin azur es tant palid que sembla tenir encara l'ether primitiu!

Pró qui es aquest jove que s' esquitlla entre els arbres? S' atura; toca el pilar de la reixa.

---Virginia! Virginia! som jo.

---Oh! més baix! ja só aquí, Pau!

Tots dos tenen quinz'anys.

Es la primera cita! És una plana de l' etern idili! Com deuen tremolar de goig! l' un i l' altre. Salut, innocència divina! record! flors revivades!

---Pau! cosí estimat!

---Doneu-me la vostra ma entre la reixa, Virginia. Oh! es hermosa. Teniu, es un ram qu' he collit en el jardí del papá. No costa pas diners, mes es de cor.

---Mercès, Pau.---Pró com está sofocat! Com ha corregut!

---Ah! es que l' papá ha fet un negoci, avui, un negoci molt bonic! Ha comprat un bosquet a meitat de preu. Gent que era obligada a vendre depressa; una bona ocasió. Llavors, com qu' ell estava content de la diada, m' he quedat amb ell perquè m' dugués alguns diners; i després me só afanyat pera arribar a l' hora.

---Dintre tres anys serém casats, si sortiu bé dels vostres examens, Pau!

---Si, seré un advocat. Quan s' es un advocat, se espera alguns mesos pera esser conegut. I després se guanyen també alguns diners.

---Sovint molts de diners!

---Si. Es que sou d' tiosa al col·legi cosina?

---Oh! si, Pau. Sobretot després que la senyora Pannier ha prosperat. Primer, no s' estava pas massa bé; pró, ara, aquí hi ha noies dels castells, jo só la amiga de totes aqueixes senyoretetes. Oh! tenen coses ben hermoses. I llevors, després de llur arribada, estém molt mellor, molt mellor, perquè la senyora Pannier pot esmersar una mica més de diners.

---Es igual, aquestes parets velles.... No es pas gaire alegre de viure aquí.

---Si! una s' acostuma a no pas mirar-les. Més, veiam, Pau, heu estat a veure la nostra bona tia? D' aquí sis dies será el seu sant; caldrá escriure-li un *cumpliment*. Es tant bona!

---No la estimo pas massa, jo, a la tia. L' altra vegada va donar-me dolços vells de les postres, en lloc, en fi, d' un ver regalo: sigui una hermosa bossa, sigui algunes monedes pera posar en ma guardiola.

---Pau, Pau, aixó no está pas bé. Cal ser sempre ben amable amb ella i cuidar-la. Es vella i ns deixarà, també alguns diners...

---Es veritat. Oh! Virginia, sents aquest rossinyol?

---Pau, poseu compte de no tutejar-me quan no estiguém pas sols.

---Cosina, ja que ns hem de casar! Per altra part, hi posaré atenció. Pró que n' es de bonic el rossinyol! Quina veu pura i argentina!

---Si, es bonic, pró priva de dormir. Quin vespre més dolç: la lluna es argentada, es hell.

---Ja sabia, cosina, qu' estimaveu la poesia.

---Oh! si! la Poesia!... estudió el piano.

---Al col·legi, so aprés tota mena de hermosos versos pera recitar-vos-els. cosina; se casi tot Boileau de cor. Si voleu, irém tot sovint al camp, quan serém casats, diguéu?

---Certament, Pau! Per altra part, la mamá m' donará, en dot, la caseta de camp ont hi ha un mas: hi anirém, sovint, a passar l' estiu. I l' engrandirém un xic, si es possible. El mas també dona alguns diners.

---Ah! mellor. I després al camp s' hi pot viure per molts menys diners que a la vila. Son mos pares qui m' ho han dit. M' agrada la cacera i mataré, també força caça. Am la cacera també s' economia algún diner.

---Després, es el camp, Pau meu! I estimo tant tot lo qu' es poètic!

---Sento fressa allá dalt, eh?

---Pst! cal que pugi: la senyora Pannier podria adonar-sen. A reveure, Pau.

---Virginia, sereu a casa ma tia d' aquí a sis dies?... al dinar?... Tinc por també, que l' papá no sen adongui de que m' he escapat, no m' donaria més diners.

---La vostra ma, depressa.

Mentres que, embadalit, escoltava la celestial remor d' un bes, els dos angels han fugit, el ressó retrassat de les runes vagament repetia: «...diners! Una mica de diners!»

Oh joventut, primavera de la vida! Beneits signéu, criatures, en el vostre extasi! vosaltres quina ánima es senzilla com una flor, vosaltres quines paraules, evocant altre records *poca diferencia* semblants an aquesta primera cita, fan vessar dolces llágrimes a un vianant!

COMTE DE VILLIERS DE L' ISLE ADAM

(Dels Contes Cruels).

ANYORANÇA

14 Febrer 1899.

Dés que no t veig, fill meu, — sento morir-me...;
El cel està endolat, — la terra es trista.

A primavera som ..; — ningú ho diria:
No canten els aucells, — ni el vent sospira,
Ni els arbres ni les flors — trauen florida.

El jorn que am gran estol — de gent amiga
De ton darrer camí — vaig fer la via,
L'astre — rei va volguer — per tu somriure...
A l'hivern hem tornat... — la calor mimva...;
Dés que tu no hi ets més — manca la vida.

¿Que faré jo tot sol, — ànima mia,
Tú qu'eres l'ideal — que m feia viure,
El somni d'or i llum — de mon pervindre?
Sens tú ¿que faré jo, — vell i sens guia,
Sentint-me agonitzar — de ta ferida?...

Dés que no t veig, fill meu, — sempre imagina
Quelcom mon pensament — per fer-l' reviuere.
Quan se reposa el mon — de ses fatigues,
Jo vell, i nits i nits — am tú somnia,
I t reveu el meu cor — que tant t'estima.

De nou tos papers veig — tes poesies
(imatje de ton cor) — am sanc escrites,
I t sento recitar — ¡dolça fallia!
Llegendes i cançons, — gestes antigues,
Cam feiem altre temps — quan tots dormien.

De tot lo téu, juntat, — vull fer-ne un llibre
Qu'he de portar am mi — mentres jo visca.
Hi haurá en el primer full — ta imatge viva,
I aixís, sempre visquent — en companyia,
Més dolça ha de semblar-m' — la mort quan vinga.

Si es cert qu'en altres mons — hi ha un'altra vida
Tú, mon fill estimat, — la deus ja viure...
¡Benhaja el jorn que am tú — puga reunir-me
D'eix mon ingrát fugint — les fletonies!
¡Oh mort, vina aviat, — que l cor se m migra!

ARTUR VINARDELL I ROIG.

Paris

NOCTURNAL

Sentat mandrosament sobre el sorral
de la esblaimada platja solitaria,
m'extasio mirant la volta blava,
majestuosa i serena.

La lluna melangiosa,
com deú potent d'argentada llum
aclareix les pregones tenebrors
i riu i corre i juga,
sobre ls festons de les onades verdes,
qu' entonen sa cançó mormuradora.
Les salabrors del mar fan delectar-me,
reconfortant-me am sa carícia asprosa
els pulmons que s saturen am delícia
del fresc aire impregnat de vida nova.
¡Que bé s'está perdut entre la fosca
prenyada de misteris i armonies,
gaudint la poesia indefinible,
que tanca la Natura en cada cosa!
¡Que bé s'está perdut en el silenci,
sots la llum dels estels, aclaridora;
davant del mar que glosa les tonades
am ritme desigual, que sempre encisa,
de les cançons qu'es fonen en el buid,
com notes que s'escapen d'una lira!
¡Que bé s'está perdut i lluny dels homes,
am la mirada fita en les estrelles,
que riuen am la lluna melangiosa
de les coses mundials, prostituides!
Qui pogués com vosaltres brillejar — hi
en aquet cel, que m roba la mirada.
¡Am quin goig lluiria en les nits brunes
am tota la potença,
per aclarir les boires qu'emboquen
la Humanitat, abúlica!

ENRIC BOSCH I VIOLA.

Actualitats

A Tolón, la policia ha disolt una socie-
tat que tenia per lema: «¡Guerra a
l' exércit!» L' antimilitarisme cada dia guanya
més tarreno a França. El poble va obrint els
ulls i protesta a la séva manera contra ls que
s' empenyen en no veure en ell més qu' un
remat de xais, dócils al capritxo dels que te-
nen la paiella pel mànec.

¿Quin profit en treu, ell, de les victories
nacionals? Romana sempre pobre i la sanc
que vessa sols serveix pera enriquir i enlai-
rar a uns quants.

Al veure passar als quintos una dona del
poble va exclamar: «¡Es necessita esser ben
cobart pera anar a la guerra!»

Aquesta paradoxa reflexa l' esperit indivi-
dualista modern. Aduc a Rússia, la terra dels
servos, hi ha penetrat aquesta tendència re-
volucionaria qu' arrela en l' instint de con-
servació i en el escepticisme religiós que va
despullant al cel de son prestigi secular. Les
civilisacions primitives son militars; l' avenç

consisteix com observa l' Herbert Spencer,
en el tránzit gradual del militarisme a l' in-
dustrialisme.

¿Com se pot armonisar l' esperit crític de
la nostra época comprensiva, amb el dogma-
tisme brutal de la força armada?

Les vélles creences sen van a terra, l' edi-
fici de la tradició s' esberla i es en va que s
proposin apuntalar-lo am sofismes inadmi-
sibles els defensors de l' antic régimen.

Nosaltres assistim a l' esfondrament de
tot alló que ja no concorda amb el nostre
modo científic de veure la vida. No, no es
pas possible viure am la testa als nuvols i el
cos en el llot. En les nostres institucions i en
les nostres lleis hi batega encara la edat mit-
ja, en les nostres aspiracions i en els nostres
sognis vesllumem la Ciutat futura, fonamen-
tada sobre de bases menys xorques, en quina
l' home porti una vida menys anguniosa i més
en harmonia amb els avenços de la ciencia.

FRA CANDIL.

París, Desembre del 1905.

Notes Bibliogràfiques

La Tragedia Divina.

DON Ramón Pomés ha trobat i tret al lum —aixísresa la portada— una visió poemàtica que té per títol *La Tragedia Divina*. El llibre es incorrectíssim, malgrat les correccions fetes per el Sr. Pomés en el manuscrit.

Crítica l' autor, en el prólec de la obreta, als erudits d' arxiu que s passen el temps desenterrant coses del passat quines, segons ell, no interessen a ningú. Nosaltres no sabem pas si té dret el senyor Pomés a retreure als esmentats sabis llurs enquestes als temps pretérits; car *La Tragedia Divina* es dubtòs que mereixés esser treta del séu repòs hipotètic. Un misticisme intensíssim, dolorós *sobre-humà*, coonestaria la ressurrecció de la petita obra. I aquest misticisme hi manca. No hi ha grans clams ni grans plors en *La Tragedia Divina*, o, si hi son, no están prou superbament expressats.

Diu el senyor Pomés: «... si trec a la llum lo present llibret no es sino ab lo bon intent de que pugui tothom treure coneixensa daixó qu' en ell si diu sobre d' un mon que no es pas el nostre...» Per aquest costat, tampoc ens ofereix novetat el llibre. No hi ha en ell una nova paraula. I nosaltres la nova paraula la volèm en tot, aduc en lo vell desconegut, Quina «paraula nova» más radianta no hi ha, per exemple, en aquella creació de Bilitis, feta per en Lonys, que va desorientar a tants sabis!

Nosaltres, la veritat, creiem com el senyor Pomés que no val pas la pena de perdre l temps esbrinant lo que «tal rei o tal poeta volgué dir.» Nosaltres, sols admirém la publicació de certs romanços mig-evuls, que parlen de dimonis i d' angels, pera donar-nos compte de la fantasia popular d' una época o pera estudiar el desenrotllament d' una parla.

El senyor Pomés es un esperit culte i comprendrà segurament qu' avans que tot som sincers. Pot-ser es la causa de nostre juí sever el que nosaltres som uns místics de les idees qu' en el nostre temps es formulen i pera qual realisació trevallèm, i ja no ns interessen «tragedies divines» si no son contades

per un alt místic que las ha «passades.» La eterna tragedia de l' home, del Prometeu de tots temps, es lo que sobretot ens captiva i encisa: la tragedia de l' Esfors, de la Acció, de l' Avenç.

C. R.

Publicacions Rebudes

Crónica o Comentaris del Rei Jaume I.

Amb aplauso sempre creixent va seguint endavant la publicació de tant important obra, primera de la *Biblioteca Clàssica Catalana* que editen els Srs. Ferrer i Vidal de Barcelona.

El quadern novè està tot ell dedicat a la conquesta de Valencia que l gran Monarca català descriu d' una manera admirable i detallada. En el desè se prossegueix tant interessantíssima narració, tota ella plena d' episodis curiosíssims.

No ns cansèm de recomenar-la an els nostres abonats.

La Tragedia Divina.

Visió poemàtica d' uns altres mons, trobada i ara novament treta a la llum per Ramón Pomés Soler.

Un fascicle de 59 planes, bellament estampat a la Imprenta Nova de Barcelona.

En altre lloc d' aquest número ens en ocupem detingudament.

Llevant.

Revista quincenal de Literatura, arts i actualitats.

Hem rebut el primer número d' aquesta revista que veu la llum a S. Feliu de Guixols.

Agraím el salut i li desitgem llargs anys de vida.

El génio de la Especie.

Drama en tres actos i en prosa, original de Adalberto Hernandez i Cid. —3 pesetes.

El Triunfo de la Democracia

De Andrés Carnegie—Traducció Catalana. —2 pessetes.

Del senyor Taberner, qüefe de la casa editorial *La vida Literaria* de Barcelona, hem rebut aquets dos volúms dels quins en altre número ens en ocuparem.

Il·lustració Catalana.

Entre les actualitats que reproduïx aquesta setmana hi figuren els retrats de D. Martí Molins y Botey, fundador del Museu Regional de la Sagrera, mort el mes passat i D. Lluís G. Ferrer Vidal, nou president de la Econòmica; els retrats dels nuvis reals de Madrid i la sala del Palau on foren exposades les robes de l'Infanta; l'Orfeó «Bell Montseny» de Sant Martí de Provensals, i entre les notícies estrangeres els *Sistemes americans de salvament*, *La revolta a Rússia* i *Les grans obres públiques al estranger*. Publica ademés escultures de Atché i de Llimona, dibuixos de Triadó il·lustrant la novel·la de J. Pous i Pagés, tres de Raurich i Comas Solà, referents a la *Vesprada de Nadal al Observatori Fabra*, varietats científiques i modes.

El text, com sempre escullit, completa la informació general am revistes de Belles Arts, Teatres, Sport, Escacs i un estudi titolat: *Esculls de la Conferència de Algecires*.

Anuncia pera la setmana entrant la aparició de *Pilar Prim*, novel·la de l'incansable novel·lista català en Narcís Oller.

Aquesta novel·la, primer regalo dels que durant l'any la *Il·lustració Catalana* repartirà a sos abonats, per les noves que n tenim cridarà poderosament la atenció, car en ella hi brillen les dots unanimitat reconegudes a l'autor de *La Papellona*.

Catalunya a Grècia

Estudis Històrics i Literaris, per A. Rubió i Lluch.

D'aquesta obra, volúm 49 de la cada dia més acreditada *Biblioteca Popular de «L'Avenç»*, ens en ocuparem am la detenció que s mereix.

Accidentes del Trabajo

La casa F. Sampere y C.^a, de Valencia acaba de posar a la venda aquest llibre del quin n'hem rebut un exemplar qu'agraïm.

Conté la Llei d'Accidents del treball, el Reglament general i ls de Incapacitats de Guerra i Marina, junt am les sentències més importants dels Tribunals, tot coordinat i anotat per el distingit advocat En Josep Manaut Nogués, qui s dedica an aquesta especialitat del Dret nou.

Aquest llibre qu' es de verdader interès pera obrers i industrials i particularment pera advocats i funcionaris de Justícia i Administració, se ven al preu de 2 pesetes.

El Proletario

Periòdic quinzenal anarquista que veu la llum a Sant Feliu de Guixols.

Hem rebut els números 1 i 2. Agram la visita i li desitjém llargs anys de vida.

Llibres nous quina adquisició recomaném an els nostres abonats

Inaugurém avui aquesta secció en quina s' anunciarán DE FRANC tots aquells llibres, escrits en qualsevol llengüa, que se ns remetin i que a nostre juí en siguin dignes.

Els nostres abonats podran adquirir en la nostra administració les obres aquí anunciades an el preu que marquin, però amb el fi de que la afició a comprar llibres creixi, per cada pesseta de gasto donarém un cupó que tindrà un valor determinat, i aquets cupons servirán pera l pago de subscripció de EMPORIUM i dels llibres que a nosaltres se ns demanin.

Obres Completes de Mossen Jacinto Verdaguer

Edició de gran luxu, editada per la casa Josep Agustí de Barcelona. Han sortit els volums I i II, que s venen al preu de 10 pessetes exemplar.

La Moral en el Teatre.

Per Emili Tintorer.—preu 3 pesetes.

Fent Camí.

Aplec d'estudis i narracions per Lluís Via.—preu 3 pessetes.

El Triunfo de la Democracia.

Per A. Carnegie. Traducció castellana.—Preu 2 pessetes.

Comedia d' Amor, (dos actes).

Per Pompeu Creuet.—Preu 2 pessetes.

Aquest número surt am retrás a causa de que en la imprenta on se tira EMPORIUM han renovat la maquinaria.

Petits Concurs de EMPORIUM

Amb el present comencem els nostres petits concurs. Voldriem contar am medis pera donar premis de verdadera importancia, més, desgraciadament, no es aixis, ja que la petita quantitat qu' avui oferim representa pera nosaltres un verdader sacrifici.

Però de tot ens considerarem per ben pagats si l public continua dispensant-nos son favor, i si aquest no mimva, per la nostra part no escatimarem rès pera fer de EMPORIUM una de les mellors publicacions de son genre.

CARTELL

DEL PRIMER PETIT "CONCURS" DE "EMPORIUM"

Se concediran **25 PESSETES** al mellor treball literari en prosa.

Aquest concurs se regirà per les següents:

BASES

1.ª La extensió dels treballs no podrà passar de 40 quartilles de les ordinaries (22 x 6) de lletra corrent.

2.ª El plaço d' admissió de treballs, que comença avui, se tancarà a les 12 de la nit del dia 28 de Febrer prop-vinent.

3.ª Tots els treballs escrits en una sola cara de les quartilles, am lletra intel·ligible que no sigui la de l' autor, i en llengua catalana, deurán esser enviats an aquesta redacció acompanyats d' un plec clós contenint el nom i domicili d' l' autor.

4.ª Se concediran tants accessits i mencions honorífiques com el jurat cregui convenient.

5.ª Tots els treballs distingits siga amb el premi, accessits o mencions quedarán per un any propietat de EMPORIUM i tots aniran publicant-se en aquesta revista.

6.ª Oportunament s' anunciarà les persones qui formaran el jurat calificador.

Palafrugell 15 de Janer de 1906.

El Redactor en Cap,

JOAN LINARES I DELHOM.

ILUSTRACIÓ CATALANA

Un any **30 pessetes** = **GRANS REGALOS** per valor de **30 pessetes**

LA SUSCRIPCIÓ DE 1906 SURT DE FRANC

SORTIRÁ PER
ANY NOU

PILAR PRIM

NOVELA DE
NARCIS OLLER

5 PTES.

PRIMER REGALO
als suscriptors de la

ILUSTRACIÓ CATALANA

CAMISERÍA Y CORBATERÍA

GRAN SURTIDO
— en —
generos de punto

Botet y Bladó

MANTAS DE VIAJE
PAÑOLERÍA
en seda é hilo

38 - CALLE BOQUERIA - 38

BARCELONA

NOVEDADES PARA CABALLERO Y SEÑORA

Los remedios homeopáticos que el Dr. FUREST emplea para tratar á los enfermos TIFÓDICOS, son:

SOLUBILIS
RHUS-TOXICOLENDRUM
BRIONIA-ALBA
y BELLADONA

CLINICA FUREST Teléfono -207- GERONA

DISPONIBLE

Francesc Marull. - Palamós

Representacions i Comissions

Agent de Segurs
Contra - Incendis,
Marítims
i de Vida

Suscripcions a periodics
i Comers de llibres

Venda d' objectes
pera la fotografia

Admissió de encàrrecs
de treballs d' imprenta
i d' encuadernació

FUMADORS

PER CONSERVAR

LA SALUT

Fumeu el paper SIMÓ

Bierge y Casals

Fech, 10 - BARCELONA

CONSERVAS,
QUESOS
Y MANTECAS

La casa que más exporta al Ampurdán

JOANOLA i RIBAS

IMPRESSORS

29, Sant Sebastiá, 29 -- PALAFRUGELL

Treballs tipogrífics de totes classes

Confitería i Pastissería

DE

DOMINGO SABATER

Elaboració dels renomats BISCUITS FUL-
LLATS, MODERNISTES, HEROES, AD-
METLLATS i tota classe de PASTES.

Gran varietat de capsos de totes mides amb
assortit de classes.

LA BISBAL

alça de la Constitució, cantonada al carrer de les Donçelles

FRANCESC CANET

Llibrería - Revistes - Diaris

2 = Pujada al Castell = 2 * FIGUERAS